

Sygn. akt I ACz 1739/13

POSTANOWIENIE

Dnia 13 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący Sędzia SA:	Adam Jewgraf (spr.)
Sędzia SA:	Ewa Głowacka
Sędzia SA:	Sławomir Jurkowicz

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2013 r. na posiedzeniu niejawnym we Wrocławiu

sprawy z wniosku: **Przedsiębiorstwo (...) S.A. w W.**

z udziałem: **Centrum (...) Spółki z o.o. z/s w J.**

o udzielenie zabezpieczenia

na skutek zażalenia obowiązanej

na postanowienie Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 9 maja 2013 r., sygn. akt I Co 68/13

p o s t a n a w i a:

uchylić pkt III zaskarżonego postanowienia, a w pozostałym zakresie zażalenie obowiązanej oddalić.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w pkt I udzielił zabezpieczenia roszczenia wnioskodawcy o uznanie za bezskuteczną wobec niego umowy zawartej w dniu 26.03.2013 r. pomiędzy M. S. a obowiązaną, przedmiotem, której było przeniesienie na obowiązaną prawa własności i użytkowania wieczystego dziewięciu nieruchomości opisanych szczegółowo w tym postanowieniu przez zakazanie zbywania lub obciążania tychże nieruchomości oraz nakazanie wpisania stosowanych ostrzeżeń w księgach wieczystych prowadzonych dla tych nieruchomości, w pkt II wyznaczył uprawnionej dwutygodniowy termin do złożenia pozwu w sprawie opisanej w pkt I, a w pkt III nadał klauzulę wykonalności na rzecz uprawnionej w zakresie pkt I postanowienia.

W uzasadnieniu Sąd I instancji wskazał, że uprawniona uprawdopodobniła, iż przysługuje jej roszczenie przeciwko obowiązanej na podstawie art. 527 k.c. okolicznościami przytoczonymi we wniosku. Dłużnik M. S. nie posiada majątku, a więc przeniesienie własności wskazanych we wniosku nieruchomości dokonane zostało z pokrzywdzeniem wierzyciela. Zdaniem tego Sądu uprawniona uprawdopodobniła również istnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, albowiem zbycie przez obowiązaną spornych nieruchomości udaremni osiągnięcie celu tego postępowania, a ewentualne wystąpienie z roszczeniem przeciwko kolejnemu nabywcy będzie wymagało wykazania dodatkowych przesłanek.

W zażaleniu na to postanowienie pozwana, skarżąc je w całości, wniosła o jego zmianę i oddalenie wniosku uprawnionej o udzielenie zabezpieczenia. W uzasadnieniu skarżąca zaprzeczyła, aby wskutek przeniesienia na nią prawa własności opisanych w postanowieniu nieruchomości M. S. stał się niewypłacalny. Obowiązana wskazała, że dłużnik posiada także inne nieruchomości, na których uprawniona uzyskała zabezpieczenie w postaci ustanowienia hipotek przymusowych, a których wartość przewyższa kwotę 3.000.000 zł. Nadto uprawniona zataiła fakt, iż dłużnik M. S. posiada wobec niej wierzytelności na kwotę przewyższającą jej roszczenie. W ocenie skarżącej dłużnik zatem posiada majątek, który pozwala uprawnionej na zaspokojenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w całości aprobuje dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę tak uprawdopodobnienia przez uprawnioną roszczenia, jak również interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, choć uzasadnienie Sądu I instancji w zakresie uprawdopodobnienia roszczenia ocenić należy jako nadmiernie lakoniczne. Niemniej Sąd II instancji jako sąd merytoryczny dokonał samodzielnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, w wyniku tej oceny należało dojść do przekonania, że roszczenie, którego ochrony domaga się uprawniona, zostało w wystarczającym stopniu uprawdopodobnione w świetle reguł postępowania zabezpieczającego.

Zauważyć na wstępie wypada, że niniejsze postępowanie jest postępowaniem zabezpieczającym, które ma charakter incydentalny, a także, uwzględniając etap postępowania, oparte jest o oceny dokonywane *prima facie*. Nie jest zatem w szczególności rolą postępowania zabezpieczającego definitywne rozstrzygnięcie sporu zawisłego między stronami, a tym samym dokonywanie wiążącej wykładni mających potencjalne zastosowanie w sprawie norm prawa materialnego, a także subsumcji twierdzeń stron w kontekście wykładni tych przepisów. Te bowiem zadania zastrzeżone są niewątpliwie postępowaniu rozpoznawczemu, a postępowanie zabezpieczające nie może być traktowane i nie może się zamieniać w swoiste postępowanie prejudycjalne. I choć co oczywiste w postępowaniu zabezpieczającym Sąd dokonuje oceny prawdopodobieństwa roszczenia w kontekście wykładni regulujących go przepisów, to jednak jak już wskazano ocena ta ma charakter oceny *prima facie*, od której nie sposób oczekiwać formułowania stanowczych i rozstrzygających ocen, która w dodatku może ulec zmianie w toku sprawy.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny uznał, że zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie, a skarżąca nie dostarczyła argumentów skutecznie podważających stanowisko Sądu I instancji o uprawdopodobnieniu przez uprawnioną roszczenia – zwłaszcza w postaci działania dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

Wymóg uprawdopodobnienia roszczenia w rozumieniu art. 730¹ k.p.c. oznacza konieczność uprawdopodobnienia faktów, z których jest ono wywodzone. Uprawdopodobnienie dotyczy przy tym dwóch aspektów. Odnosi się ono do okoliczności faktycznych, na których opiera się roszczenie, które powinny być przedstawione, a ich istnienie prawdopodobne w świetle dowodów oferowanych przez uprawnionego, jak i do podstawy prawnej roszczenia, która powinna być również prawdopodobna.

Uprawniona w ocenie Sądu Apelacyjnego wymogom tym uczyniła zadość. załączonych do wniosku dokumentów wynika, że posiada wierzytelność wobec M. S., jak również wykazała, że dłużnik, w oparciu o umowę przeniesienia praw z dnia 26.03.2013 r. przeniósł własność dziewięciu nieruchomości na rzecz obowiązanej (k. 273-279).

Wierzytelność wobec dłużnika uprawniona wywodzi z przedwstępnej umowy sprzedaży nieruchomości z dnia 11.08.2009 r. (k. 67-71), porozumienia zawartego w dniu 11.08.2009 r. (k. 106-107) i umów zbycia udziałów i przeniesienia patentu z tej samej daty (k. 109-118). W wykonaniu tych umów uprawniona przekazała dłużnikowi określone kwoty bądź zwolniła go z długu, a z uwagi na zawinione zachowanie dłużnika, odstąpiła od umowy (k. 221-222), w związku z czym przysługuje jej roszczenie o zwrot zadatku i nienależnych świadczeń. Skoro więc wierzytelność podlegająca ochronie w myśl przepisów o skardze pauliańskiej nie musi być stwierdzona tytułem

wykonawczym, to w świetle twierdzeń uprawnionej oraz przedstawionych przez nią dokumentów, przysługującą jej względem dłużnika wierzytelność należy uznać za uprawdopodobnioną.

Zgodnie z art. 527 k.c. warunkiem skuteczności akcji pauliańskiej jest wykazanie, że kwestionowana czynność prawna dłużnika została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową oraz że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, co ma miejsce gdy wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, a wreszcie osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Dłużnik jest niewypłacalny, gdy cały jego majątek nie wystarcza na pokrycie długów. O stanie niewypłacalności można także powiedzieć, że jest to taki stan majątkowy dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzyciela (por. M. Pyziak-Szafnicka, Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika, *Studia Prawnicze* 1994, nr 1-4, s. 5; P. Machnikowski (w:) *Kodeks cywilny, Komentarz*, s. 947). Za niewypłacalnego można uznać zatem takiego dłużnika, którego aktywa majątkowe równoważą zobowiązania, ale są niedostępne dla wierzyciela prowadzącego egzekucję roszczeń pieniężnych. W judykaturze podnosi się, że niewypłacalność to aktualny (w chwili orzekania) brak możliwości wywiązywania się z zobowiązań finansowych (wyrok SA w Warszawie z dnia 19 listopada 1997 r., I ACa 737/97, *Apel. W-wa* 1998, nr 4, s. 36).

W opisanych we wniosku okolicznościach należy dojść do przekonania, że uprawniona uprawdopodobniła, iż kwestionowana czynność przeniesienia praw prowadziła do pokrzywdzenia wierzycieli. Wprawdzie – co podnosi skarżąca – dłużnik poza opisanymi we wniosku nieruchomościami posiada majątek, w skład którego wchodzi liczne nieruchomości, jednakże z odpisów ksiąg wieczystych tych nieruchomości wynika, iż są obciążone hipotekami przymusowymi na znaczne kwoty (przewyższające 450.000 zł), dłużnik posiada wysokie zadłużenie wobec urzędu skarbowego oraz innych podmiotów, prowadzona przez niego działalność gospodarcza nie przynosi dochodu, a dłużnik ma problemy z uzyskaniem środków na bieżące utrzymanie (k. 440-442). W tym stanie rzeczy *prima facie* uznać należy, że majątek dłużnika nie wystarczy na zaspokojenie uprawnionego. Tym samym zgodzić się należy z Sądem I instancji, że zbywając powyższe nieruchomości dłużnik stał się niewypłacalny, co na obecnym etapie postępowania jest wystarczające do przyjęcia uprawdopodobnienia przesłanki działania dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela (art. 527 § 2 k.c.).

Oceny Sądu Apelacyjnego na etapie niniejszego postępowania zażaleniowego nie mogły zmienić wskazywane przez skarżącą zarzuty, iż pozostałe nieruchomości dłużnika mają wartość przewyższającą kwotę 3.000.000 zł. Zważywszy, że okoliczności te nie zostały w żadnym stopniu wykazane, a mając na uwadze obciążające je hipoteki, twierdzenia te należy poddać w wątpliwość.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie budzi także wątpliwości uprawdopodobnienie przesłanki wiedzy obowiązanej o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Sąd Apelacyjny konsekwentnie stoi na stanowisku wyrażanym już wielokrotnie w tego rodzaju sprawach, że nie ma przeszkód w korzystaniu z domniemania wynikającego z art. 527 § 3 k.c. w sytuacji, gdy dłużnik lub osoba trzecia są osobami prawnymi, jeżeli pozostają one względem siebie w bliskim stosunku. Domniemanie prawne przewidziane w tym przepisie może być zastosowane, gdy stosunek bliskości istniał w chwili dokonywania czynności prawnej (tak M. Pyziak-Szafnicka (w:) *System prawa prywatnego*, t. 6, s. 1266). Dla oceny działania osoby prawnej w złej wierze istotne znaczenie co do zasady ma świadomość osób wchodzących w skład jej organów, nie można jednak przy tej ocenie pomijać specyfiki kwestionowanej transakcji. Należy zatem brać pod uwagę także to, że przeniesienie prawa własności nieruchomości na obowiązującą nastąpiło w wykonaniu uchwały wspólników obowiązanej o podwyższeniu kapitału zakładowego spółki objęciu przez dłużnika 1.540 udziałów o łącznej wartości 770.000 zł i pokryciu ich wkładem niepieniężnym w postaci przedsiębiorstwa, na które składają się opisane w umowie nieruchomości, przy czym wspólnikiem obowiązanej jest sam dłużnik M. S. (vide: KRS obowiązanej k. 36-39). W tej sytuacji za niewątpliwie uznać należy wykazanie ostatniej przesłanki skargi pauliańskiej, czyli świadomości osoby trzeciej o działaniu dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela.

W kontekście takich twierdzeń wniosku o udzielenie zabezpieczenia oraz przedstawionych dokumentów nie budzi żadnych wątpliwości ocena Sądu I instancji co do uprawdopodobnienia roszczenia z art. 527 k.c. W konsekwencji

powyższego podjęta przez obowiązana próba polemiki z oceną Sądu I instancji w zakresie uprawdopodobnienia przesłanek skargi pauliańskiej okazała się nieskuteczna.

Sąd Apelacyjny podzielił także ocenę Sądu I instancji w zakresie uprawdopodobnienia interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia. Należy mieć na uwadze, że roszczenie pauliańskie, jest roszczeniem niepieniężnym, a zapadłe w sprawie orzeczenie nie podlega wykonaniu. Stąd ocena istnienia interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia musi zostać dokonana przez pryzmat celu tego postępowania. Tymczasem trzeba mieć na względzie, że zgodnie z art. 532 k.c. wierzyciel, względem którego czynność prawna dłużnika została uznana za bezskuteczną, może z pierwszeństwem przed wierzycielami osoby trzeciej dochodzić zaspokojenia z przedmiotów majątkowych, które wskutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły. W konsekwencji trafnie wywodzi Sąd Okręgowy, że kolejne zbycie nieruchomości pozbawi uprawnioną możliwości zaspokojenia, a tym samym udaremni osiągnięcie celu postępowania. Trzeba także zwrócić uwagę, że zaaprobowany przez Sąd I instancji sposób zabezpieczenia przez zakaz zbywania lub obciążania nieruchomości nie niesie za sobą nadmiernego obciążenia dla obowiązanej.

Z tych przyczyn podniesione w zażaleniu zarzuty nie uzasadniały jego zmiany. Sąd Apelacyjny miał jednak na uwadze, że udzielenie zabezpieczenia przez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości oraz wpisanie tego zakazu w księdze wieczystej nieruchomości nie podlega wykonaniu w rozumieniu przepisów o wykonywaniu orzeczeń, stąd nadanie klauzuli wykonalności na pkt I postanowienia jest nieprawidłowe, co uzasadniało jego uchylenie po myśli art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. W pozostałym zakresie zażalenie obowiązanej jako bezzasadne podlegało oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

bp